

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΤΕΤΑΡΤΗ 19 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2023
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω όρων:

- α.** «Προσωρινόν Πολίτευμα» της Επιδάουρου
- β.** Ψήφισμα 5ης Μαΐου 1827
- γ.** Συμφωνία των Μουρνιών Κυδωνίας (2 Νοεμβρίου 1905)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Α2. Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακολούθων προτάσεων είναι σωστό ή όχι, γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη «**Σωστό**» ή «**Λάθος**» δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση:

- α.** Η Τράπεζα της Ελλάδος άρχισε τη λειτουργία της το 1928.
- β.** Κύριος λόγος που οδήγησε στη διαμόρφωση πελατειακών δικτύων στον ελλαδικό χώρο κατά την προεπαναστατική περίοδο ήταν η προσδοκία των υπόδουλων Ελλήνων να απελευθερωθούν.
- γ.** Η πρώτη κυβέρνηση της Κρήτης οργάνωσε την Κρητική Πολιτοφυλακή με Ιταλούς αξιωματικούς και υπαξιωματικούς.
- δ.** Η σύγκρουση του Υπατου Αρμοστή Γεωργίου με τον Βενιζέλο ήταν κατά βάση μια προσωπική αντιπαράθεση δίχως ιδιαίτερο πολιτικό υπόβαθρο.

ε. Οι πρωτοβουλίες του μητροπολίτη Αμάσειας Γερμανού σχετικά με το Ποντιακό ζήτημα είχαν ως αποτέλεσμα την ίδρυση Ποντοαρμενικού κράτους τον Μάρτιο του 1921.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Τι γνωρίζετε για την εγκαθίδρυση αβασίλευτης δημοκρατίας στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου; Ποιες πολιτικές εξελίξεις, από τον Μάρτιο 1935 έως τον Νοέμβριο 1935, οδήγησαν στην παλινόρθωση της βασιλείας;

Μονάδες 13

ΘΕΜΑ Β2

Ποιο ρόλο έπαιξε ο Κ. Κωνσταντινίδης στην προώθηση των θεμάτων του ποντιακού ελληνισμού;

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ Β

ΘΕΜΑ Γ1

Λαμβάνοντας υπόψη τις ιστορικές σας γνώσεις και αξιοποιώντας τα ακόλουθα κείμενα, να αναφερθείτε:

α. στις εξαγωγές αγροτικών προϊόντων από την Ελλάδα κατά τον 19^ο αιώνα [**μονάδες 10**] και

β. στους παράγοντες που ευνόησαν την καλλιέργεια της σταφίδας την ίδια εποχή [**μονάδες 15**].

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Από τα μέσα του 19ου αιώνα διαφαίνεται στην Ελλάδα μια ξεκάθαρη τάση επέκτασης των καλλιεργειών που τα προϊόντα τους προορίζονταν για το εμπόριο, ιδίως το εξωτερικό, σε βάρος των παραδοσιακών καλλιεργειών που τα προϊόντα τους προορίζονταν για αυτοκατανάλωση. Η καλλιέργεια των δημητριακών, λόγω χάρη, μπορεί να αυξάνεται, αλλά αυτό γίνεται με ιδιαίτερα αργούς ρυθμούς [...]. Αντίθετα, η σταφίδα, από 53.000 στρέμματα που καλύπτει το 1861 φτάνει τα 468.000 το 1887 και τα 700.000

στρέμματα το 1900. Καθοριστικό στοιχείο στάθηκε η ανάπτυξη μιας διεξόδου για τα εξαγωγίμα αγροτικά προϊόντα: το λάδι, ο καπνός, τα σύκα και κυρίως η σταφίδα, βρήκαν στην αγορά της δυτικής Ευρώπης ένα πεδίο πωλήσεων συνεχώς διευρυνόμενο. Βασική σημασία είχε η σταφίδα, που η καλλιέργειά της είχε επεκταθεί σ' ολόκληρη την Πελοπόννησο. [...] Στο τέλος του 19ου αιώνα η Ελλάδα, αν δεν ήταν χώρα μονοκαλλιέργειας, είχε γίνει σχεδόν χώρα μονοεξαγωγής, καθώς η σταφίδα αντιπροσώπευε πάνω από το 50% των εξαγωγών για όλο το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα.

Κ. Τσουκαλάς, *Εξάρτηση και αναπαραγωγή. Ο κοινωνικός ρόλος των εκπαιδευτικών μηχανισμών στην Ελλάδα (1830-1922)*, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1987, σελ. 91-92.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Στα μέσα του 19ου αιώνα ένα από τα κυριότερα αγροτικά προϊόντα της Ελλάδας ήταν η σταφίδα, που αποτέλεσε και το βασικότερο εξαγωγικό είδος της χώρας εκείνη την περίοδο. Στη βόρεια και τη βορειοδυτική Πελοπόννησο η παραγωγή της πήρε το χαρακτήρα μονοκαλλιέργειας. Στην εξέλιξη αυτή έπαιξαν ρόλο τα ευνοϊκά για την καλλιέργεια σταφίδας κλιματολογικά δεδομένα της περιοχής, το καθεστώς της μικρής ιδιοκτησίας που θεσμοθετήθηκε με την αγροτική μεταρρύθμιση του 1871 και κυρίως η σημαντική ζήτησή της στο εξωτερικό, η οποία και επέτρεψε την απόδοση σημαντικών κερδών για τους παραγωγούς και τους παράγοντες της διακίνησής της. Στο μεγαλύτερο μέρος της η σταφίδα απορροφούνταν από την Αγγλία. Ένα συγκυριακό γεγονός, η επιδημία φυλλοξήρας στα γαλλικά αμπέλια στη δεκαετία του 1870, εκτίναξε τις εξαγωγές της ελληνικής σταφίδας. Όμως, η ανάκαμψη των γαλλικών αμπελιών μείωσε την απορροφητικότητα της ελληνικής παραγωγής στο εξωτερικό και συντέλεσε στην εκδήλωση της σταφιδικής κρίσης στο τέλος του αιώνα.

Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, *Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο*

Πηγή:

http://www.ime.gr/chronos/12/gr/1833_1897/economy/sources/03.html

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές γνώσεις σας και τα ακόλουθα κείμενα, να απαντήσετε:

α. Ποιες ήταν οι άμεσες επιδιώξεις του Ελ. Βενιζέλου στο πλαίσιο της ελληνοτουρκικής προσέγγισης; [μονάδες 12]

β. Ποια λογική καθόρισε τις επιλογές του Ελ. Βενιζέλου στη διάρκεια των ελληνοτουρκικών διαπραγματεύσεων (1928-1930) και ποιοι ήταν οι μακροπρόθεσμοι στόχοι του; [μονάδες 13].

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[...] Έχω πλήρη συνείδησιν του γεγονότος ότι η Τουρκία δεν έχει βλέψεις επί των εδαφών μας και μοι εδόθη χιλιάς φορές κατά την διάρκειαν της προεκλογικής περιόδου η ευκαιρία να δηλώσω δημοσία ότι η Ελλάς ουδεμίαν έχει βλέψιν επί των τουρκικών εδαφών, αποδεχομένη τας Συνθήκας της Ειρήνης ειλικρινώς και ανεπιφυλάκτως. Δεν δύναμαι λοιπόν να αμφιβάλλω ότι η ρύθμισις των σχέσεών μας, ως την αντιλαμβάνομαι, ανταποκρίνεται επίσης εις την επιθυμίαν της Εξοχότητάς Σας. Διά την πραγματοποίησιν της κοινής αυτής επιθυμίας ουδέν εμπόδιον υφίσταται εκτός των εκκρεμών ζητημάτων μεταξύ των δύο χωρών, τα οποία προέκυψαν από την σύμβασιν περί ανταλλαγής των πληθυσμών και τας παρακολούθους συμφωνίας [...].»

Επιστολή (απόσπασμα) του Ελ. Βενιζέλου στον Τούρκο πρωθυπουργό Ισμέτ Ινονού (30.8.1928), στο: Κ. Σβολόπουλος, «Η εξωτερική πολιτική της Ελλάδος», *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1977, τόμ. ΙΕ΄, σελ. 354.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[...] Η αδυναμία της Ελλάδας και της Τουρκίας να προχωρήσουν στην εκκαθάριση των περιουσιών των ανταλλαξίμων, κατά τις επιταγές της Σύμβασης Ανταλλαγής των Πληθυσμών της 30ής Ιανουαρίου 1923, συντηρούσε μια σημαντική εκκρεμότητα [...]. Ο Βενιζέλος διείδε ότι το πρόβλημα δεν θα μπορούσε να επιλυθεί με την ατέρμονη συζήτηση επί λεπτομερειών στις οποίες ήταν απίθανο να υπάρξει συμφωνία. [...] Στο ζήτημα των διαπραγματεύσεων για τη διευθέτηση των οικονομικών εκκρεμοτήτων, η Αθήνα αποδέχτηκε την ιδέα του συνολικού συμψηφισμού, ήδη από το φθινόπωρο του 1928· αυτό σήμαινε ότι η ελληνική κυβέρνηση αποδεχόταν πως θα κατέβαλε στους

Τούρκους κάποιο ποσό. [...] Η σχετική συμφωνία υπογράφηκε στις 10 Ιουνίου 1930. Το Σύμφωνο προχωρούσε στον συμψηφισμό των περιουσιών των ανταλλαξιμών, ενώ η Ελλάδα υποχρεωνόταν να καταβάλει στην Τουρκία ποσό 425.000 λιρών Αγγλίας.

Ευ. Χατζηβασιλείου, «Οι επιλογές στην εξωτερική πολιτική», στο: Θ. Βερέμης, Ηλ. Νικολακόπουλος, Β. Παναγιωτόπουλος (επιμ.), *Ελευθέριος Βενιζέλος, Από το όραμα της Μεγάλης Ελλάδας εξόριστος στο Παρίσι*, τόμ. Β΄, εκδ. ΤΑ ΝΕΑ, Αθήνα 2011, σελ. 185-189.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

[...] Εάν ο Βενιζέλος δεν ανελάμβανε την ευθύνη της οριστικής εκκαθάρισεως του λαβυρίνθου των οικονομικών διαμφισβητήσεων μεταξύ των δύο χωρών, εάν άφηνε τα πράγματα να κυλούν όπως προέβλεπαν αι μέχρι τότε συμβάσεις, αι ελληνοτουρκικαί σχέσεις καθημερινώς θα εδηλητηριάζοντο, η καχυποψία αμοιβαίως θα εγένετο εντονωτέρα, η προσφυγή εις τους εξοπλισμούς θα καθίστατο αναπόφευκτος, με αποτέλεσμα την επιβάρυνσιν της Ελλάδος διά ποσών θεαματικώς μεγαλύτερων από την ζημίαν που υπέστη διά της παραιτήσεως από μιας αξιώσεως αμφιβόλου βασιμότητας. Το θέμα ήτο: Εσύμφερεν ή όχι την Ελλάδα να λησμονήση το παρελθόν και να επιδίωξη ειλικρινώς την αποκατάστασιν φιλικών σχέσεων με την Τουρκίαν; Εσύμφερεν ή όχι να μεταβληθή ο προαιώνιος εχθρός εις φίλον; Εφ' όσον η απάντησις εις το ερώτημα τούτο θα ήτο καταφατική, η συμφωνία της 10ης Ιουνίου 1930 παρουσιάζετο ως το καλύτερον δυνατόν πρώτον βήμα διά την συμφιλίωσιν με την Τουρκίαν.

Γρ. Δαφνής, *Η Ελλάς μεταξύ δύο πολέμων, 1923-1940*, Κάκτος, Αθήνα 1997, τ. β΄, σελ. 66-68.

ΚΕΙΜΕΝΟ Δ

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος στις τοποθετήσεις του (μετά την υπογραφή των ελληνοτουρκικών συμφωνιών του 1930) δίνει έμφαση στον αγώνα για κοινωνική και οικονομική δικαιοσύνη, ένα ιδανικό πολύ ανώτερο του πολέμου, όπως τονίζει [...]. Είναι ενδεικτικό της αποφασιστικότητας του Ελ. Βενιζέλου ότι επιλέγει την τελετή μετακομιδής των οστών του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη στην Τρίπολη, στο πλαίσιο των εορτασμών της εκατονταετηρίδας

του ελληνικού κράτους, για να διακηρύξει πανηγυρικά στο λόγο που εκφωνεί ότι οι αγώνες εθνικής αποκατάστασης των Ελλήνων, οι αγώνες για την υλοποίηση της Μεγάλης Ιδέας είχαν πλέον τερματιστεί. Η αντιπολίτευση καταγγέλλει οξύτατα και μερίδα του κόμματος των Φιλελευθέρων ηπιότερα τον Ε. Βενιζέλο για το «ζόφον της υλιστικής πολιτικής του», χωρίς, όμως, να προτείνει εναλλακτική λύση. Στη συγκεκριμένη διεθνή πολιτική και οικονομική συγκυρία η πολιτική που ακολουθεί ο Ε. Βενιζέλος προς την Τουρκία ήταν αναπόφευκτη, όπως θα αποδειχθεί και από το ότι το αντίπαλο Λαϊκό Κόμμα θα τη συνεχίσει υπογράφοντας, στις 14 Σεπτεμβρίου 1933, σύμφωνο εγγυήσεως της εδαφικής ακεραιότητας των δύο χωρών.

Πρ. Παπαστράτης, «Εξωτερική πολιτική, 1922-1940», *Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα*, Βιβλιόραμα, τ. Β2 (1922-1940), σελ. 273.

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο του τετραδίου να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και να μη γράψετε πουθενά αλλού στο τετράδιό σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει. Μολύβι επιτρέπεται, μόνο αν το ζητάει η εκφώνηση, και μόνο για πίνακες, διαγράμματα κ.λπ.
4. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΑΡΧΗ 7ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Γ΄
ΛΥΚΕΙΟΥ

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 7ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ